

İşsiz misiniz?

İş siz misiniz?

Elektrik-Elektronik Mühendisi Övül ESKİ
ovul.eski@emo.org.tr

Mezun oluşumu bir arkadaşımınla çıktıklar atıp zıplayarak ve dans ederek kutlamıştık. O zamanlar şu hızlı bir şekilde iş bulan insanlardan olamamanın ne demek olduğunu bilmiyordum; yüzlerce başvuru yapmanın, kimsenin sizi aramamasının, özgeçmişinizi yeniden yeniden yazmanın ne demek olduğunu da tabii. İş aramak garip bir süreç, aylarca benim için biçilmiş kaftan dediğiniz bir sürü iş ilânına başvurup yanıt alamıyorsanız, telefonunuz inatla çalmıyor, çalmıyor, çalmıyor. Artık öğrenci bile değilsiniz, İŞSİZSİNİZ. Moralinizi bozmanın, kendinize yüklenmenin anlamsız olduğunu, bir işe yaramayacağını bilmeniz de süre uzadıkça gittikçe daha ağırlaşıyor yükünüz, sizin umudunuz tükenirken çevrenizinki çoktan tükenmiş oluyor çoğunlukla.

Bu arada kadınsanız işiniz daha da zor. Gazetede gördüğünüz bir ilân için aradığınızda daha ilk kelimenizde "biz erkek arıyoruz" diyerek yüzünüze kapatabiliyorlar telefonu. Özgeçmişinizde fotoğrafınız yoksa, cinsiyetiniz yazmıyorsa ve isminiz de hem kadın hem erkek ismi olarak kullanılabilirse, aslında lafın kısası sizin erkek olduğunuzu varsayıdılarsa

arayabiliyorlar. Aman ne lütuflar! "İyi günler ben Cinsiyetçiliği Şiar Edindim Şirketinden arıyorum.'Le görüşebilir miyim?" Ve sesiniz sizi ele veriyor: Olamaz, aradıkları kişi bir kadın! Siz daha ne olduğunu anlamadan "Biz erkek arıyorduk." diyerek kapatanlar bile oluyor. Hemen kadınların her pozisyona uygun olmadığı görüşü gelmesin aklınıza, ki buna da katılmıyorum, hali hazırda birçok kadının gayet başarıyla sürdürdüğü pozisyonlar için bile bu yanıtları alabiliyorsunuz.

Neyse bu aşamaları geçtiniz diyelim ve şu büyüklü telefonun çalıp durduğu, bir sürü iş görüşmesine gittiğiniz zamanlara ulaşabildiniz. Yaşasın, yeni sürprizler! Olası patronunuzun, insan kaynakları bölümü çalışanlarının ya da aracı kurum elemanlarının

Sanki işsizlik YETERİNCE büyük bir tehdit değilmiş gibi, UZUN SÜRE ÇALIŞMADAN AYRILDIĞINIZ HER İŞ YERİ ÖZGEÇMİŞİNİZDE KARA BİR LEKE BIRAKMIYORMUŞ GİBİ. BUNLARA RAĞMEN BİRİLERİ BİR İŞYERİNİ HEMEN BIRAKIYORSA FATURAYI ÇALIŞANLARA KESMEK NE KADAR DOĞRU? Hiç bir ÇALIŞANIN TATMİN OLDUĞU BİR İŞ YERİNİ KOLAY KOLAY BIRAKACAĞINI SANMIYORUM. EĞER BİR YIL İÇİNDE EĞİTTİKLERİ HERKESİN GİTTİĞİNDEN YAKINIYORLARSA O SÖZLEŞMEYİ İMZALAMADAN ÖNCE BİR DAHA DÜŞÜNÜN.

elindedesiniz artık. En iyiyi seçmeye çalışıyorlar; burcunuzun sorulması, medeni halinizin defalarca tekrar ettirilmesi, ebeveynlerinizin mesleklerinin sorulması, kilo ve boy sorusunu içeren iş başvuru formları vesaire niye sizi şaşırtıyor ki? Belki bazı testler uygulayıp sınavlara sokular belki de doğrudan görüşmeye geçtiniz. Zayıf olduğunuzu düşündükleri bir noktadan saldırmak sabrınızı ölçmeleri, iyi polis kötü polis oynayarak (iki görüşmeciden biri anlayışlı ve sizin yanınızda görünürken diğeri olumsuz ve yargılayıcı olandır) sizi savunmasız bırakmaları, kalabalık bir görüşmeci

grubunun farklı farklı yerlerden sizi sıkıştırarak aynı anda birden fazla işle uğraşım uğraşmadığınızı denemesi kişilik testleri ya da dil sınavları kadar sıradan olabiliyor. Ne de olsa iş arayan yığınla insan var, psikoloji konusunda yetkinlikleri kesinlikle tartışılır olan insanlar bile size bu yöntemleri uygulamaya kalkabilir. Sizin entelektüel ya da teknik kapasitenizin hiçbir anlamı yok, siz iş arıyorsunuz, bu durumda yalnızca kedinin eline düşmüş olan faresinin ve onlar en iyi fareyi seçme hakkına sahipler.

Olası patron adaylarınızın iş yaşamlarından sıkılmış bünyeleri sizinle iş görüşmesi yaparak değerli zamanlarını harcarken biraz ego tatmini de yapabilmeliler. Bir mühendisi asgari ücretle çalıştırmayı düşündüğü için, yazdığınız ve aslında düşük beklentili ücreti beğenmeyen olası patron adayınız sizi makamına güya görüşme için kabul edip anlat diyebilir. Siz başlarsınız güzel güzel anlatmaya, hele bir de hep hayalini kurduğunuz sektörde istediğiniz bir pozisyonsa, anlatacak çok şeyiniz vardır. Ama karşınızdaki adam sizi dinlemez; telefonlarla görüşür, hiç birinde sizi böldüğü için özür dilemez.

Özür dilemeyi bırakın sizinle bir dakika ya da devam edin gibi anlamları olan jestlerle bile iletişim kurmaz. Odadaki koltuklar bile sizden daha anlamlıdır. Böyle bir süre uğraşsınız. Kalkıp gideyim dersiniz, abuk sabuk bir sınav mı bu da dersiniz, telefon görüşmelerinden birinde nerdeyse ağız açılmadık küfürler kullanarak bir iş arkadaşını aşağılar. Siz yeter artık bu kadarı, burayı terketmek lazım derken telefonu kapatır ve sizi kovar. Anlamazsınız, daha en başta başladığınız lafı bile bitirmemişsinizdir. Haddinizi aşmış bu yaptığının ne anlama geldiğini sorduğunuzda "İşim gücüm var, seninle mi uğraşacağım, zamanım değerli sen harcamazsın" gibi bir yanıt alabilirsiniz. Tartışmanın ya da tartışamamanın sonunda sorunun ücret beklentisi olduğunu ve asgari ücretin iki katı bile etmeyen bir rakam civarında yazdığınız için böylesi bir aşağılamaya maruz bırakılmış olduğunuzu anlarsınız. Daha sonra karşılaşılan şiddet nösterisi bu deneyimi iyice uç noktalar taşısaya da, bunun, farklı bahaneler ve farklı yöntemler kullanılarak gerçekleştirilmiş, düşük yoğunluklu sürümleriyle karşılaşmak çok da uzak bir olasılık değil.

işverenin her hakkı sonuna kadar savunulurken metinler çalışan aleyhine kötüye kullanılabilir yığınla maddeyle doludur, "gelenek ve göreneklere aykırı davranış???". Kendilerini yüzüstü bırakan, şöyle zarar veren böyle kötü işler yapan eski çalışanlarından dem vurarak açıklarlar sözleşmeleri de. Peki, sizin teminatınız, sizin sunduğunuz zaman, emek ve çabanın karşılığı? Üstelik bir iş bulmuş olmanız her zaman güzel haber olmayabiliyor. Mesleki anlamda size hiç bir şey katmayan bir işte çalışıp (başta belirtilen iş tanımına uymak gibi bir zorunluluk mu? Sözleşmenin ikinci maddesi, işverenin çalışanın pozisyonunu ve iş tanımını çalışana sormadan değiştirebilir.) zaten üç kuruş olan maaşınızı da düzenli alamazken (sigortanız yatıyorsa şanslı sayabilirsiniz kendinizi, tabii asgari ücret üzerinden) bir yandan da patronunuzun uyguladığı duygusal şiddete göğüs germenin karşılığı? Sizden her şey talep edilebilir çocuk bakmanız bile.

Beğenmiyorsan gidersin. Sanki işsizlik yeterince büyük bir tehdit değilmiş gibi, uzun süre çalışmadan ayrıldığınız her iş yeri özgeçmişinizde kara bir leke bırakmıyormuş gibi. Bunlara rağmen birileri bir işyerini hemen bırakıyorsa faturayı çalışana kesmek ne kadar doğru? Hiç bir çalışanın tatmin olduğu bir iş yerini kolay kolay bırakacağını sanmıyorum. Eğer bir yıl içinde ettikleri herkesin gittiğinden yakınıyorlarsa o sözleşmeyi imzalamadan önce bir daha düşünün.

Tamam, yukarıda söz ettiklerimin birçoğu uç örnekler ama hiç biri kurgusal değil. Daha uç olanları da var, gerçekten çok insani standartlarda geçen iş görüşmeleri de. Yeteneklerinizin ve kişisel özelliklerinizin test edilmesi anlaşılabilir olan kısım ama kantarın topuzu biraz kaçmıyor mu? Ya da çoktan sürüklendi gitti mi?

Ve görüşmelerin son noktası: Anlaşma. Önünüze çıkarılan 34 yıllık sözleşmeler mi istersiniz, 3 aylık ihbar süresi mi? 12 aylık brüt maaş üzerinden tazminat talebine ne dersiniz? Eğer yeterli bulmuyorsanız bir de üstüne o kadar param olsa kendi işimi kurup bir de üzerine araba alırım diyeceğiniz bir rakamı içeren teminat senedi ekleyebiliriz. Üstelik nedense bu sözleşme metinlerinde